

تدوین حوزه راهبردهای اساسی، اهداف اصلی و نمونه‌ای از راهکارهای پیشنهادی برای پیشگیری و کنترل جامعه محور خطر ساز و پیامدهای بیماری‌های غیر واگیر در کشور

مجری: دکتر امیرعباس مؤمنان

گروه: علوم بالینی

سال شروع: ۱۳۹۲

سال پایان: ۱۳۹۴

چکیده

مقدمه

در حال حاضر بیماری‌های قلبی عروقی و سرطان‌ها در رأس علل مرگ در کشورهای پیشرفته قرار دارند. در بسیاری از کشورها بروز بیماری‌های غیر واگیر روند صعودی داشته که دلایل عمده آن افزایش طول عمر، افزایش و طولانی‌تر شدن زمان مواجهه با عوامل خطر و تغییر الگوی زندگی است.

در ایران نیز این بیماری‌ها از علل عمده مرگ‌ومیر و ناتوانی به شمار می‌روند به طوری که بیش از ۲۸۰ هزار مورد مرگ سالانه در کشور به این بیماری‌ها منتسب می‌شود که بیش از ۷۲ درصد کل مرگ کشور را به خود اختصاص داده است. برخی گزارش‌های مهم طی یک دهه اخیر مانند گزارش مرحله اول مطالعه قند و لیپید تهران و به دنبال آن گزارش‌های نظام مراقبت عوامل خطر ساز بیماری‌های غیر واگیر مشخصاً تأیید کننده این واقعیت است که عوامل خطر بروز این بیماری‌های شامل افزایش فشارخون، اختلال چربی‌های خون، اختلالات متابولیسم گلوکز، اضافه‌وزن و چاقی و مصرف دخانیات در کشور به‌ویژه در شهرهای بزرگ شایع است.

هدف از انجام این مطالعه ارائه راهکارهای پیشگیری و کنترل جامعه محور خطر ساز و پیامدهای بیماری‌های غیر واگیر در کشور است.

روش‌شناسی

ابتدا با بررسی مستندات رسمی، برنامه‌ها، مطالعات منتشر شده اطلاعات مرتبط در سایر جوامع به دست آمد. سپس تجربیات موجود در کشور گردآوری و بخش‌های مرتبط در اسناد و برنامه‌های کشوری نیز استخراج شدند. بر این اساس تعیین حوزه‌های راهبردی اساسی و اهداف اصلی ذیل هر راهبرد اساسی پیشگیری و کنترل جامعه محور بیماری‌های غیر واگیر در کشور در گروه و در قالب یک پیش‌نویس تنظیم گشته، نمونه‌هایی از راهکارهای عملی پیشنهادی ذیل هر یک از اهداف اصلی تدوین شد. پس از آن پیش‌نویس در اختیار افراد گروه علوم بالینی، سایر گروه‌های تخصصی و نیز برخی از صاحب‌نظران قرار گرفت. سپس با استفاده از نظرات گردآوری شده و مطابقت دقیق گزارش نهایی آماده و ارائه شد.

یافته‌ها

رویکردهای عمده اساسی در خصوص پیشگیری و کنترل جامعه محور خطر ساز و پیامدهای بیماری‌های غیر واگیر در کشور بررسی اولیه و ارزیابی مستمر بیماری‌های غیر واگیر و عوامل خطر ساز آن‌ها است و مرتباً

بایستی داده‌های مربوط به شیوع بیماری‌های غیر واگیر و عوامل خطر ساز آن‌ها، پیامد این بیماری‌ها و بار آن‌ها تعیین و ارائه شود و عوامل پیشگیری کننده آن مشخص شود.

آموزش با استفاده از راهنماهای آموزشی و برنامه‌های مورد نیاز جهت اصلاح سبک زندگی، دوره‌های آموزشی در مراکز بهداشتی، آموزش زنان به‌عنوان فرد اصلی خانواده در تأمین سلامت اعضای خانواده، آموزش کودکان و نوجوانان در مدارس برای رعایت منظم رفتارهای سالم و یادگیری نشانه‌های اولیه بروز بیماری‌های غیر واگیر و موقعیت‌های اورژانس، تشکیل انجمن‌های تندرستی و ارائه آموزش به خانواده‌ها و محیط زندگی، آموزش جوانان در مراکز آموزشی نظام‌وظیفه، آموزش در پایگاه‌های مراقبت سلامت شامل: مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی، بیمارستان‌ها و مطب‌های خصوصی و ... با ارائه نشریات، عکس، فیلم و راهنمای پیشگیری اولیه و ثانویه برای تمام بیماران با فرهنگ‌های مختلف، آموزش در محل کار با امکان افزایش فعالیت بدنی کارمندان، نظارت بر رستوران‌ها و اغذیه‌فروشی‌ها برای عرضه غذاهای سالم، منع تبلیغ و استعمال دخانیات و آموزش لازم و روزآمد کلیه دست‌اندرکاران امور بهداشتی و درمانی بایستی انجام شود. همچنین مشارکت و سازمان‌دهی در سطح کشور با استفاده از برنامه‌های اجرایی و ارائه خدمات برای پیشگیری و کنترل بیماری‌های غیر واگیر و تشکیل کمیته یا شورای تخصصی برنامه‌ریزی و اجرایی گزینه مناسبی است.

تأمین سلامت فردی از طریق ارائه خدمات درمانی، غربالگری، مشاوره و ارجاع به کلینیک‌های درمانی تخصصی می‌تواند در کاهش و کنترل این بیماری‌ها مؤثر باشد.

تغییر محیطی و فعالیت‌های فیزیکی و نیز تغییر سیاست‌ها از جمله ارائه دستورالعمل‌هایی برای منع فروش و استعمال دخانیات، چیپس، پفک، نوشابه، سوسیس، کالباس و تحت پوشش برنامه‌های بیمه قرار دادن خدمات پیشگیرانه و باز توانی قلبی سرپایی از جمله راهکارهای مؤثر در پیشگیری و کنترل این بیماری‌ها در ایران است.

بحث و نتیجه‌گیری

اقدام‌های مربوط به کنترل بیماری‌های غیر واگیر می‌تواند در سه سطح فرد، نظام و جامعه به اجرا درآید. البته اقدام‌های انجام‌شده در زمینه فرد و نظام به‌طور معمول ادغام‌شده است. این اقدام‌ها می‌تواند منادی پیشگیری از بیماری، تشخیص زودهنگام و درمان یا اداره (چاره‌سازی) باشد.

کلیدواژه: بیماری غیر واگیر، پیشگیری، کنترل، عوامل خطر ساز، راهبردها.